

Пестро Горі.

МАНДРІВНИК

драматичний ескіз в 1 дії.

Ціна 25 центів.

Накладом
"УКР. РОБІТНИЧИХ ВІСТИЙ"
Вінніпег, Ман., Канада.

1921.

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

Пестро Горі.

МАНДРІВНИК

драматичний ескіз в 1 дії.

Приготовив для сцени Н. Шубін.

Ціна 25 центів.

Накладом
"УКРАЇНСЬКИХ РОБІТНИЧИХ ВІСТЕЙ"
Вінніпег, Ман.
1921.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Мандрівник.

Стара сіньора.

Альберто, її син.

Джузеппе, старий селянин.

Ада, його донька.

Робітник.

Матрос.

Хор, за сценою.

Кінець минулого століття. Весна. Північна Італія. Близько моря. Зелений склін горбка. На заднім пляні за низькою загородою відкриває ся диван цвітучих піль. На горизонті синіє море. В загороді фіртка. Прекрасний сонішний ранок. Проміня світла заливають всю місцевість. Світло робить не таким темним понурим панський дім, який стоїть впереді на право і прекрашує селянську хату, яка стоїть на ліво в глибині, майже коло самої загороди. Коли підносить ся завіса, сцена порожна. Тільки далекий голос дзвонів нарушує пануючий спокій. Чути хор. Співають першомайські пісні. На початку спів доносить ся здалека, але так, що можна зрозуміти слова. Відтак співаючі наближають ся все ближше і ближше, витворюючи вражіння походу, який переходить недалеко. При кінці пісні звуки щораз стихають, похід відходить.

Сцена перша.

(При послідних звуках майської пісні за загородою по-
являєть ся молода селянка, вона відчиняє фіртку і вхо-
дить. Се Ада. Її прекрасне, смугляве лице повне життя,
свіжости і молодости. Очи блистають, часте дихане гово-
рить про те, що дівчина скоро йшла. В руках дівчини
жмуд, весняної зелені і цвітів.)

АДА. Який прекрасний сьогодні ранок.
Здаєть ся, все довкола святкує весняне свято: і
поля, і море, і небо... (Дивить ся на відчинені двері
панського дому.) Альберто вже встав, мабуть, ра-
зом зі старою сіньорою пішов на прогульку.
(Дивить ся на цвіти.) Положу цвіти на ганок, не-
хай він найде їх, цвіти йому скажуть, який вели-
кий сьогодні день. (Кладе цвіти на сходах, відтак
прислухаєть ся... чути чийсь кроки.) Се Альберто, тре-
ба втікати... (Ховаєть ся в селянській хаті.)

Сцена друга.

(З лівої сторони надходять Альберто і його мати. Аль-
берто, високий і стрункий молодець з блідим, сумним ли-

цем, стара сіньора спираєть ся на його руку. Вони йдуть помалу.)

АЛЬБЕРТО. Я думав, що прогулька розвіє мій сум, мамо, але сего не стало ся.

СІНЬОРА. Тебе можливо, розстроїли ті простацькі, селянські пісні.

АЛЬБЕРТО. О, ні, мамо, селяни співали гарно, але у мене пуста в серці.

СІНЬОРА. Альберто, а ти памятаєш, як колись, тобі було зі мною добре, я уміла викликати радість на твоїм лиці.

(Сіньора і Альберто сїдають на лавку коло своєї хати.)

АЛЬБЕРТО. Часами, мені здаєть ся, мамо, що я хорий.

СІНЬОРА. (Обіймає його, трівожно.) Не говори сего... не говори сего.

АЛЬБЕРТО. Ти не клопочись, мамо, тілом я здоровий, але душу огорнула туга.

СІНЬОРА. Се все прокляті часи, в яких ми жиємо; се вони жують нам кров.

АЛЬБЕРТО. При чім тут часи, мамо?! В світі завсїгди добро чергувалось зі злом, а жите — зі смертю.

СІНЬОРА. Але скажи, де ділась та радість, що, бувало, світила з твоїх очий?

АЛЬБЕРТО. (Показує на груди.) В мене тут стало пусто, то й радості не стало.

СІНЬОРА. Але чогож тобі недостає, щоби почувати себе щасливим? Ти молодий, багатий, в тебе впереді ціле жите.

АЛЬБЕРТО. (Повторяє з сумом.) Молодий, багатий... (Задумчиво.) Так, багатий, але у мене бідна душа, мамо.

СІНЬОРА. Але подивись, Альберто, довкола себе, подивись на сей старий, старий дім... (Ніжно.) Колись-то ти бігав своїми дитячими ніжками по його сходах, і твій дзвінкий голосок лунав, як дзвіночок, всюди, і — сей дім і сі поля, і сі горбки, і виноградники, — все се твоє.

АЛЬБЕРТО. (З усмішкою.) Мое, мое, чому?

СІНЬОРА. Якто чому? Тобі все те лишив в спадщину твій батько.

АЛЬБЕРТО. Я се знаю мамо, але хіба я з батьком працювали на “своїх” полях?

СІНЬОРА. Що ти говориш? Бракувало е ще, щоби ми самі орали землю! Для праці існують селяни.

АЛЬБЕРТО. Если так, мамо, то поля повинні до них і належати.

СІНЬОРА. Сину мій, я починаю боятись, що ти дійсно хорий.

АЛЬБЕРТО. Ти злякалась моїх слів, і думаєш, що вони вказують на слабкість... (Скорим рухом встає з лавки.) Ні, я здоровий, здоровий, але дивись туди, мамо, дивись на ті зеленіючі горбки, на яких рівними рядами ростуть виноградники, на ті старанно орошені поля, в землю котрих посіяні вже зерна... Я питаю тебе, хто зробив все те?

СІНЬОРА. (Трохи роздражено.) Пощо ставити таке питане? Я вже тобі сказала хто... селяни...

АЛЬБЕРТО. А ми, що ми зробили?

СІНЬОРА. Та хіба-ж ми повинні щонебудь робити? Ми — хазяї!

АЛЬБЕРТО. (Трясучись від зворушення.) Ні, ми не хазяї, ми просто — дармоїди.

СІНЬОРА. (Підіймає руки до неба.) О, Боже, спаси мого сина, він хорий, хорий!.. (До Альберто лагідно.) Ходім, си́ну мій, в твою кімнату, — там, серед споминів дитинства заспокоїть ся твоя душа... (Ніжно тягне сина до хати.)

АЛЬБЕРТО. (Побачивши цвіти, полишені Адою на сходах.) От хтось прислав і мені майський привіт. Се не ти мамо?

СІНЬОРА. (Сумно.) Ні... не я.

АЛЬБЕРТО. (Притулює лице до цвітів і звертає закоханий погляд на селянську хатку.) Так, розумі-

еть ся, тільки самій весні могла прийти ся чудова думка положити на порозі нашої хати перші цвіти. (Підчас сих слів незаметно являєть ся із хати Ада.)

СІНЬОРА. (З мягкою настойчивістю веде сина в хату.) Ну ходім-же, ходім. (Альбрето і сіньора входять.)

Сцена трета.

АДА. (Наближаючись до ганку, посилає в слід Альбертови поцілунок.) Милий Альберто, если-б ти знав, яка я щаслива, що мої скромні цвіти принесли тобі радість! Але чому-ж так багато смутку в твоїх очах? Чому разом з природою не можеш ти радувати ся маєви, сонцю, весні? (Остановляєть ся в задумчивости.)

Сцена четверта.

(В глибині з загороди являєть ся Мандрівник. Він в закуреній і простій подорожній одежі, на плечах мішок, в руках палка. На його відважнім лиці умучене. Він іде з далека і його чекає еще далека дорога. Побачивши Аду, він спиняєть ся.)

МАНДРІВНИК. Дівчино, чи нема у тебе напиться води? (Спиняєть ся.) Від вчашного

дня я нічого не пив і від спраги не можу даліше йти.

АДА. Зажди хвилину... (Біжить до хати і вертаєть ся зі збанком.) На, пий...

МАНДРІВНИК. (Пе з жадністю; напившись.) Дякую, дівчино.

АДА. (Зацікавлено вдивляєть ся в лице Мандрівника.) Хто ти такий, подорожний?

МАНДРІВНИК. Хто я? Мое імя тобі нічого не скаже, бо його і нема у мене. Я чужоземець, дівчино, і іду здалека.

АДА. (Відчиняє фіртку.) Ти може хочеш відпочити? Зайди. Єсли ти голодний, то я принесу тобі хліба.

МАНДРІВНИК. (Входить.) Дякую, їсти я не хочу, але ти така привітлива, що я відпічну кілька хвиль... (Сідає коло хати на колоді, здійсмає мішок, кладе його в своїх ногах.)

АДА. Ти дуже змучений?

МАНДРІВНИК. Так, дуже.

АДА. Куди-ж ти ідеш?

МАНДРІВНИК. Я іду туди, на схід. В ту сторону, де сходить сонце... (Наче незамічаючи Ади.) Я вже багато переплив рік і морів, я переходив через гущі лісів, переходив гори і горбки, тернові колючки рвали мою одєжу і тіло, літна спека пекла лице, а холодні дощі за-

ставляли мене трясти ся від зимна, але я їду все вперед і вперед до своєї країни.

АДА. Коли-ж ти дійдеш туди?

МАНДРІВНИК. О, мені еще багато треба йти. Мені прийдесть ся переплисти еще море, і перейти еще через високі гори. Правдоподібно, що не одна еще весна і зима змінить одна другу, але я все буду йти і йти, поки не побачу країни, де сходить сонце...

АДА. Яка незвичайна подорож... (Павза.) А скажи, гарна твоя країна?

МАНДРІВНИК. (Наче-б у сні.) О, прекрасна, безмірно прекрасна.

АДА. (Захоплена натхненем Мандрівника.) Розкажи мені про свою країну.

МАНДРІВНИК. (Прокинувшись від дум.) Моя країна, країна щастя і братерства; там нема ні ворожнечі ні ненависти. Там панує праця. В тій країні любов — одинокі пута, а свобода і добробут всіх — найвисший закон. Всі без виїмку однаково користають ся щедрими дарами природи. Біднота там не відома. Наука і штука процвітає. Гармонія права забезпечує рівність. Нема дармоїдів. Спокій ненарушуєть ся війнами. Жінка — приятель чоловіка. Матері щасливі. Діти виховують ся в праці і любови до ближнього. Молодь і старики пра-

цюють в купі над створенем великого життя... (Несподівано.) Ходи зі мною, ходи в мою країну, туди, де сходить сонце!..

АДА. (Схвильована.) Приятелю, я знаю твою країну, я не раз бачила її в своїх мріях.

МАНДРІВНИК. Як, ти мріяла про мою країну?

АДА. (Зітхаючи.) Надармо, се тільки мрія.

МАНДРІВНИК. О ні, дитино, се не мрія, се дійсність... (Стихає.) Тільки трудно дістати ся до неї.

АДА. Приятелю, я з радістю пішла би з тобою.

МАНДРІВНИК. Чи в тебе є дорогий?

АДА. (Схиливши голову.) Надармо, се також тільки мрія.

МАНДРІВНИК. Скажи, чи в тебе є милий?

АДА. (Не піднімаючи голови.) Так.

МАНДРІВНИК. І любови тобі мало?

АДА. (Гордо.) Так.

МАНДРІВНИК. Чого-ж ти еще хочеш?

АДА. (Захоплюючо.) Свободи.

МАНДРІВНИК. (Наклоняючись до Ади говорить шепотом.) Тоді, як він не схоче йти з нами... ти підеш зі мною.

АДА. (Подаючи руку.) Ходім, але і він також.

Сцена пята.

(Коло фіртки появляеть ся робітник.)

РОБІТНИК. Добрий день, Ада!

АДА. Здрастуй Джането! (Здивовано.) Як, в першій день мая ти йдеш до роботи?

РОБІТНИК. А як же инакше? Хазяїн загрозив віддаленем кожного, хто буде нині святкувати.

МАНДРІВНИК. (Вмішуєть ся в розмову.) Тобі заборонив хазяїн?

РОБІТНИК. Щож тут дивного? Хазяїн...

МАНДРІВНИК. Чи ти чоловік, чи я помиляюсь?

РОБІТНИК. (Входить через фіртку, усміхаючись.) Розумієть ся, чоловік — з кістями, і кровю, і мускулами.

(Підчас дальшої розмови Ада виходить за фіртку і незаметно зникає.)

МАНДРІВНИК. А раз ти чоловік, то якже чоловік може мати пана?

РОБІТНИК. Так, коли у него нема що їсти і він бідний...

МАНДРІВНИК. Чим же ти заслужив свою бідноту? Що ти для сего робив?

РОБІТНИК. Я працював від ранішньої зорі до пізнього вечера, я не знав відпочинку. Коли я підупадав, наглядачі наганяли мене, скорочували і без того мою малу платню.

МАНДРІВНИК. Ну, значить твій хазяїн чимсь-то заслужив своє багатство.

РОБІТНИК. Чим? Правдоподібно, тим, що він забирає собі все, що я і мої товариші виробляємо.

МАНДРІВНИК. Чому-ж ви дозволяєте йому рабувати вас?

РОБІТНИК. Тому, що хазяїн каже, що если до него належать капітали і машини, то до него належить і все випродуковане на заводі.

МАНДРІВНИК. (Наближаючись до робітника.) Робітнику, ось тобі моя порада!

РОБІТНИК. Я слухаю!

МАНДРІВНИК. Покажи своєму хазяїнови хоч один раз на рік, що праця, тільки праця — творець всего!

РОБІТНИК. Щож я повинен для сего зробити?

МАНДРІВНИК. Сказати машинам, які приносять хазяїнови багатство, а вам робітникам злидні: “На нині досить!”

РОБІТНИК. (Зрозумівши.) Я зрозумів. Таким способом всі зрозуміють, що машини не самі виробляють і...

МАНДРІВНИК. (Докінчуючи.) ...і що всі богацтва — діло рук робітників.

АДА. (Знова входить і кличе в напрямі піль.) Гей, матросе, куди ти йдеш?

(Голос матроса з далека.) Я йду на роботу.

АДА. (Голосно.) Не йди, послухай мене.

(Голос наближаєть ся.) Я біжу до тебе, дівчино.

АДА. Не турбуй ся, я хотіла тільки сказати, що нині ти не повинен працювати.

(Голос зовсім близько.) Чому?

АДА. Ти хіба забув, що нині день першого мая?

Сцена шеста. .

(Входить матрос в робочій матроській одежі.)

МАТРОС. Що ти говориш?

АДА. Я хотіла спитати тебе, хіба ти не чув тої пісні, котра тільки що лунала з піль?

МАТРОС. Так, се співали майську пісню...

АДА. Але чому-ж ти в такому случаю йдеш до роботи?

МАТРОС. Чому, чому?... Та тому, що ха-

з'яїн жадає, щоби наш корабель конче нині відплив.

АДА. (Рішучо.) Ти не підеш!

МАТРОС. Та, если-б я був хазяїном...

АДА. Правда, ти тільки раб, раб тому, що ти цілуєш свої кайдани...

МАТРОС. Що ти говориш?

АДА. (Повишаючи голос.) Слухай, приятелю, і ти, матросе, і ти, робітнику. В устах жінки моя промова може показатись безумною, але нині у мені говорить невідомий голос, який — я сама не знаю. Зі всіх сторін до мене долітають якісь таємничі звуки. Часом мені здається, що я відріжняю серед них стогін гірників, похоронених в своїх темних шахтах, крики робітників, роздавлених машиною, плач замерзлих дітей і стариків, жовнівів, погибших на полі битви і в душних камерах касарень. (Прислухуючись.) Я чую також і ті оклики братерського привіту, які шлють нині один другому працюючі цілого світа. Сюди прилучається і шепіт надій, росцвивших разом з цвітами мая, і брезкіт оружя ворогів освободження людини, і я знаю, що той, хто не прийшов нині на могутний поклик братерства з великої робітничої сімі, той зрадник і трус!...

(Мандрівник, робітник і матрос, по мірі того, як слухають Аду, все більше і більше запалюють ся її натхненем.)

МАНДРІВНИК. (Підбігає до Ади і міцно стискає її руки.) Дівчино, ти достойна тої щасливої країни, до котрої я йду.

АДА. (Повторяє як через сон.) Країна моїх мрій...

МАНДРІВНИК. (Гордо.) Вона там, де сходить сонце.

МАТРОС. (Рішучо.) Корабель нині не відпливе; нехай грозить хазяїн, товариші прилучать ся до мене.

РОБІТНИК. І я зумію переконати своїх. Завод нині останеть ся замкнений.

АДА. І хазяїни не посміють сказати вам, що нині ви не працюєте з любови до лїнивства.

МАТРОС. (З призирством.) Себ-то мій хазяїн посміє. Та-ж він тільки в порту бачить свої кораблі.

РОБІТНИК. А мій тільки і уміє дивитись на машини, застромивши найглибше руки в кишені. Він еще нам має розказувати?

АДА. (З насмішкою.) Чи землевласник, якого тільки тоді і бачимо, коли він збирає овочі чужих рук?... Ні, нехай вони лїпше мовчать!

МАНДРІВНИК. Ви, чия доля вічна праця і вічна нужда, чому-ж ви не йдете до моєї країни, країни рівности і братерства?

РОБІТНИК. Але я тільки і маю, що свої руки.

МАНДРІВНИК. Ну, значить, в тій країні, де праця дає право на жите, ти богач!...

МАТРОС. А мене там також з охотою приймуть?

МАНДРІВНИК. (Прихильно.) І тебе приймуть з отвертими раменами, друже мій. Там кожний горожанин світа находити свою вітчину, а кожний робітник свою велику сімю.

РОБІТНИК. (Рішучо.) Ну, подаймо собі руки! А поки що ходімо зі мною на завод пригадати моїм товаришам про велику звязь братерства.

МАТРОС. І я з вами, а звідтам підемо до товаришів матросів. Їм також треба віднести поклик першого мая.

МАНДРІВНИК. (Дивлячись на Аду.) А ти, прекрасна, смілива дівчино, ти прийдеш?

АДА. (Протягаючи йому руку на знак згоди.) Я прийду!...

Сцена сема.

(Всі виходять, крім Ади. З хати виходить Альберто і сходить з ганку несміливим кроком.)

АЛЬБЕРТО. Як тяжко в сій хаті. Привиди обступають зі всіх сторін... (Побачив Аду, ли-

це прояснюєть ся.) Ти, се ти!... (Кидаєть ся до неї, обіймає.) Се ти принесла цвіти. Я догадав ся, догадав ся!

АДА. (Ласкаво гладить його волосє.) Який ти блідий нині і сумний:

АЛЬБЕРТО. (Боязливо.) Мені страшно, Адо. Наша хата наповняє мене холодом...

АДА. Хата твоїх предків...

АЛЬБЕРТО. О, ти не знаєш, яка вона сумна! Я памятаю, який ляк вона наводила на мене коли я був ще дитиною, і тепер у-мені пробуджують ся всі дитячі пострахи.

АДА. (Бачить, що він дрожить.) Ну, заспокій ся, дивись, як ласкаво світить сонце, як все співає навкруги, і я тут, коло тебе...

АЛЬБЕРТО. (Пристрастно.) О так, коло тебе я відпочиваю, коло тебе я відчуваю всю теплоту весни, але в сій хаті... ні, ні, я не хочу туди вертатись! (Злякано пригортаєть ся до Ади.)

АДА. Але-ж там твоя мати, вона боготворить тебе.

АЛЬБЕРТО. Моя мати... (Безнадійно.) Так, се правда, вона мене боготворить...

АДА. Але що-ж робить тебе нещасним? Ти — молодий, гарний, багатий.

АЛЬБЕРТО. Мое багатство заставляє мене червоніти. Чужі злидні мене мучать. (Пригор-

тає Аду до себе.) Мимо того, приглянься до мене добре, хіба ти не бачиш, який я хорий?

АДА. Ні, милий, ти сильний і відважний!...

АЛЬБЕРТО. (Хитає сумно головою.) Ти помиляєшся, моя хвороба тут...

АДА. (Ніжно.) Моя любов вилічить тебе.

АЛЬБЕРТО. Так, твоя любов — одинокі лікарство; якщо не вилічить і вона, то нічого мені більше не допоможе... (Понижає голос, з ляком.) Слухай, моя дорога! Моя хвороба, се — спадщина гріхів моїх предків. Вони занадто багато розкошували, в той час, як твої занадто багато страдали!... (З відчаєм.) Се їхня затроєна кров у мені!...

АДА. (З ніжністю, твердо.) Се твоя горячка, Альберто. Вернись до дійсного життя! Подивись, скільки в ній радості і любові! Прислухайся, і ти почуєш звуки мая працюючих, вічний голос дзвону вічної молодости світа... Пригадай, нині такий великий день, день, коли люди-пчолі мають довгоожданний відпочинок! Бідні труженики-пчолі! Вони працюють цілий рік. Вони мають дійсне право на свій відпочинок...

АЛЬБЕРТО. (Задумчиво.) О, так, вони мають на се право...

АДА. А тепер, тепер слухай! Я повинна

росказати тобі те, що нині стало ся. (Застановляєть ся, наче-б не рiшаючись говорити.)

АЛЬБЕРТО. Ну, чого-ж ти замовкла?

АДА. (Пониженим голосом.) Нині до нас приходив невідомий Мандрівник, який йде до країни, де сходить сонце.

АЛЬБЕРТО. (Схвильовано.) Він йде до країни, де сходить сонце.

АДА. (З натхненим жестом показує на горизонт.) Так, там, на сході, є країна щастя, там люди братя, там земля — власність всіх... Все те говорив Мандрівник, і коли він говорив, я пригадувала, як часто в своїх мріях я бачила сю країну рівности і свободи.

АЛЬБЕРТО. Ти мріяла про ту країну?

АДА. (Наче-б прокинувшись.) Так, мріяла, але боязливо, несміло. Наче-б в степі безконечній і пустинній я блукала на початку. Над моєю головою переносились бурі, дощ лив в моє лице, вітер бушував в сухім хворості! О, скільки разів я падала в своїй блуканині і скільки разів я знова піднімалась. Були хвилини, переповнені відчаєм, але я йшла вперед, туди на схід, де виднів ся блакитний край неба, нарешті, я перейшла послідну дику пустинню і внизу, в долині, освітленій сонцем... (Застановляєть ся, наче-б не в силі говорити від схвильованя.)

АЛЬБЕРТО. (Нетерпеливо.) О, що, що ти побачила?

АДА. (Гордо.) Я побачила невідоме місто, країну вічного щастя. Земля, де праця — о- снова добробуту! Свобода — найвисший закон, і любов — одинокі звязі, наука і штука — достоїнство всіх, жінчина — не рабиня, а приятель мущини...

АЛЬБЕРТО. О, Адо, як прекрасна твоя країна! Мое серце знова віджило і беть ся, як і попередно... Мандрівник, де він? разом, разом ми підемо з ним!....

АДА. Він ще прийде сюди, але як ти покинеш свою матір?

АЛЬБЕРТО. Вона утішить ся...

АДА. А хата твоїх предків?

АЛЬБЕРТО. (З ляком.) Я ненавиджу її!

АДА. Подумай, шлях далекий, треба йти без страху і знесли, переходити гори, перепливати ріки і моря. Наша одежа буде порвана колючками в лісі, наше тіло буде поранене, літна спека спалить наші облича, зимові заверухи заметуть наші сліди...

АЛЬБЕРТО. (З ентузіазмом.) Я нічого не боюсь. Я мрію про боротьбу, я вірю, що ми прийдемо в прекрасну країну рівності і свободи!..

Сцена осьма.

(З селянської хати чути старечий голос батька Ади.)

СТАРИЙ. Адо, Адо!

АДА. (Не рухаючись.) Чого тобі треба батьку?

СТАРИЙ. (Все еще в хаті.) Завсїгди ти на дворі!..

АДА. В хаті душно і темно...

СТАРИЙ. (Виходить з хати в робочій одежі з лопатою і джаганом.) Яка неповага до старости. (Побачивши Альберто, говорить тихше і злякано.) Даруйте, пане, — я не знав, що ви тут... (Здіймає шапку і кладе лопату і джаган.) Добрий ранок.

АЛЬБЕРТО. Надїньте шапку, надїньте, — старий поважаний робітнику Джузепе. Ви не повинні так себе понижати!

АДА. Він не хоче сего зрозуміти.

СТАРИЙ. (Голосом докори.) Ну, я не такий нахальний, як ти.

АДА. Батьку, я зовсім не нахальна. Я лише належу до іншого покоління, чим ти.

СТАРИЙ. Розумієть ся, ти не старого покоління, про се говорять всі сусіди. Яка з тебе селянка? Тебе многі і зрозуміти не можуть!

АЛЬБЕРТО. Так, не розуміють, тому що живуть в темряві, а вона говорить слова світла..

СТАРИЙ. (Бурмоче.) Слова світла. (Бере лопату і джаган.) Ну, коли так, то я більше не маю про що говорити...

АЛЬБЕРТО. Куди ви йдете?

СТАРИЙ. Як куди, в поле!...

АЛЬБЕРТО. Ви хіба не святкуєте нині свята праці?

АДА. Я його так просила про се!... Він і чути не хоче! Хоче працювати тай годі.

СТАРИЙ. А чому я не повинен нині працювати? Та-ж чоловік уродив ся для праці!...

АЛЬБЕРТО. Для житя, Джузепе, для житя!... Праця тільки необхідність! Надармо, для більшости праця стала проклятем...

АДА. І треба пригадати всім лїнивим, що нині не їх день, що нині день святого відпочинку працюючих.

СТАРИЙ. Се і значить святкувати першого мая?

АДА. Не тільки се, зі всіх сторін простягають ся для братерського стиснення мозолисті чесні руки і нині вони творять єдиний нерозривний ланц праці... 1. мая — се ознака того, що після такого числа братовбійчих воен люди нарешті хочуть бороти ся за независимість і о-свободжене всего людства. Май — вічна молодість, дає нам віру, що настане час, коли

людська праця буде працею благословенною!

АЛЬБЕРТО. Адо, ти втілена свобода!

СТАРИЙ. Може бути, та промова і гарна, але я не можу її зрозуміти, а з другої сторони, если не будеш працювати, то і не буде що їсти, нічого не зробиш, таке наше нещасте...

АЛЬБЕРТО. Але ви його хочете! Ви його хочете, свого нещастя! Ви навіть і не замічаєте, що ви раби і нещасні...

СТАРИЙ. (Унижено.) Коли се говорите ви, пане, я здіймаю шапку. (Звертаєть ся до Ади, сердито.) Але ти, яке ти маєш право так говорити про панів.

АДА. Право бути свобідною...

СТАРИЙ. Побачиш, побачиш, через кілька місяців роботи на рижових полях ти позбудеш ся тих нісенітниць, ти також підеш туди, еще сего року...

АДА. На рижові поля? я — ніколи!

СТАРИЙ. (Трясучись від злости.) А, ти не хочеш! В такім разі проч з дому!

АДА. Тим ліпше. Я сего хотіла. Але на рижові поля, ні, ні!... (З ляком.) О, я бачила тих бідних женщин, працюючих на полях наводнюваня, блідих, посинілих, згорблених дугою... Грязна вонюча вода майже досяга уст, болотняні пявки кусають їх худі ноги, а безжа-

лісне сонце палить їх своїми пекучими лучами... Я бачила, як ті робітниці вертають до села жовті, кістляві... З проклятою проказою в крові.

АЛЬБЕРТО. (Закривши лице руками.) Яке страхіте!

АДА. (З натиском.) Я знаю, що праця — необхідна умовина життя! (Змучено.) Але-ж се не-людська праця, за кілька центів на день! Я — жінщина, і моя душа обливаєть ся кровю при одній думці про те унижене! Горе тому народу, котрий так знущаєть ся над жінчиною! В ім'я всіх тих жертв людської жадоби я повстаю і проти тебе батьку! Ти не маєш навіть відваги признати вопіючу несправедливість!... Ні, я не хочу, щоби моя усмішка дівчини погасла від гнилого смороду болота. Я не хочу, щоби мою горячу кров ссали п'явки рижових піль (загрожуючо) і ті п'явки, що живють в пала-тах. Я йду туди, до тої країни, де жінщина не є рабиною, де нема злиднів, де не допчеть ся людського достоїнства, де нема ні бідних, ні богатих!... Там, в тій країні благословенна молодість, щасливе материнство, прекрасна лю-бов.

АЛЬБЕРТО. (Як в сні.) О, прекрасна краї-но! О, дивна мріє! (Павза.)

АДА. (Прислухаючись.) Він вертаєть ся, я чую...

АЛЬБЕРТО. (Схвильовано.) Хто, хто?

АДА. Він, Мандрівник.

Сцена девята.

(За плотом появляєть ся Мандрівник, за ним робітник і матрос. Вони всі готові в дорогу. У кожного мішок на плечах. Мандрівник дивить ся на Аду.)

МАНДРІВНИК. І так...

АДА. (Рішучо.) Я готова.

СТАРИЙ. (Загрожуючи.) Куди ти йдеш?

АДА. (Гордо.) Яке тобі діло, батьку, ти не зрозумів мене, зрештою, і не міг зрозуміти! (Шілує його в руку.) Прощай, я любила тебе і служила тобі, але тепер я йду. Ти — є тим, що умирає; я — є тим, що народжуєть ся! Ти — рабство, я — свобода! Прощай, батьку!

АЛЬБЕРТО. (Нагло.) Ми разом підемо, разом.

СТАРИЙ. Вони безумні, вони безумні!

АДА. (Торжественно.) Ти готовий йти під буйними вітрами і невмолимими бурями на зустріч спеці і жорстоким морозам?

АЛЬБЕРТО. (Пристрасно.) Так, я готовий на муки і на смерть. Тільки, щоби бути з тобою.

АДА. (Протягає йому руку і цілує його.) Так будь же моїм приятелем!

АЛЬБЕРТО. (Готовий йти, обертаєть ся до хати.) Прощай стара хато!...

Сцена десята.

(Підчас послідних слів Альберто, на порозі появляеть ся його мати.)

СІНЬОРА. (Стурбована.) Сину мій, куди ти йдеш?

АЛЬБЕРТО. (Побачивши матір, застановляеть ся неначе злякав ся.) Мамо, не здержуй мене! Я йду в країну вічного щастя, я знова став молодим і відважним, а тепер сум опять входить в мою душу.

СІНЬОРА. (Наближаючись до него, з докором.) Так от як ти ціниш любов матери!

АЛЬБЕРТО. (Зі зростаючою мукою.) О, мамо, така любов, як твоя — се кайдани!...

СІНЬОРА. Я не здержую тебе... Йди, если хочеш. Покинь дім твоїх предків! Забудь святі спомини, все те святе, що я учила тебе поважати і перед чим приклоняти ся. Відречись від своєї минувшини. Проклени любов своєї матери! Роби все, що хочеш. (Остро.) Йди за тою женщиною, стань її тінею. Йди,

Йди (іронічно) в країну вічного щастя...

АЛЬБЕРТО. (Дрожачим голосом.) О, мамо, хіба ти не бачиш, як твої слова ранять мое серце?. (До Ади.) Адо, моя рідна, моя люба... У мене нема сили йти за тобою... Я не видержу далекої дороги. (Хитаючись.) Ноги мої не хотять мені служити.

АДА. (На лиці Ади підчас сеї сцени внутрішня боротьба, але тверда рішучість опановує її; з докором до Альберта.) Коли в тебе нема сили йти — то зіставай ся...

АЛЬБЕРТО. (Сумно.) А ти?

АДА. Я все таки піду.

СІНЬОРА. (До Ади з ненавістю.) Йди, йди! Се діло твоїх рук...

СТАРИЙ. (Прибито.) Сіньора, я також прогнав її. Вона осмілилась повстати і проти мене...

АДА. (Спокійно.) Я прощаю вам всі ваші слова. Та-ж ви не розумієте того, що тут відбувається ся.

СІНЬОРА. (Наступаючи на Аду.) Як... ти смієш...

АЛЬБЕРТО. (Заслонює Аду). Ні, мамо, не відноси ся так до Ади... (Підупадаючи.) І ти старий, ти також не проклинай її!... Вона була одиноким промінем в моїй сумній молодости.

(Кладе руку на серце і похиливши голову.) Ось воно, ось воно!.. Знова пусто і темно... (Ледво стоїть на ногах.)

СІНЬОРА. (Садовить Альберта на лавку, з тривогою.) Сину мій, прости своїй матері слова докору!...

АЛЬБЕРТО. (З сумною усмішкою, тихо.) Я знаю, мамо... знаю, ти завсїгди бажала мені добра. Ти не винна, що убивала мене своєю любовю.

СІНЬОРА. (Плачучи.) Сину мій, сину мій!

АЛЬБЕРТО. (Тяжко дихаючи.) З рештою, ся хвороба перейшла до мене від батьків, се—страшна кара за те, що мої предки дуже много насолоджувались житєм... тоді як твої, Адо, дуже много, дуже много страдали!

СТАРИЙ. (Наче прозріваючи.) І ми все єще страдаємо...

АЛЬБЕРТО. (Підводячись несподівано.) Але день освободження близько... день освободження близько. (Протягаючи руки, як в забутю.) Я кажу се перед лицем мая, що принїс рожі для мого гроба.

СІНЬОРА. (З мукою.) Ти не умреш, ти не умреш!...

АЛЬБЕРТО. Ти не знаєш, я мріяв умерти! Але не так, як слаба дитина (зворушено), але як

борець... з прапором в руках. (Обезсилений падає на лавку.) Яка ніч насуваєть ся на мої очі! Де сонце? Де весна? (Дрожачи.) Як холодно...

СІНЬОРА. (Ридаючи, стає перед ним на коліна і цілує остигаючі руки.) Я обігрю тебе, обігрю своїми поцілунками.

АЛЬБЕРТО. (Нагло і хрипло.) Які холодні твої уста, мамо... (Злякано показує на стіну.) Що то за тінь насуваєть ся зі стіни?... (Трясучись.) Мамо, скажи розвалити сю стіну!

СІНЬОРА. Все, що ти захочеш, милий.

АДА. (Підтримуючи його.) Альберто, любий, прокинь ся, я тут коло тебе, твоя Ада!

АЛЬБЕРТО. (Неначе в горячці.) Я хочу йти.. ти знаєш. Йти з тобою туди, в країну, де все любов... світло... (Пробує піднести ся і падає.) Чому так темно? Темрява, темрява насуваєть ся на мене... (Павза... Ада з одної сторони, стара сіньора з другої нахилиють ся над умираючим. З поля доносять ся співи. Поодинокі голоси в протягу всеї послідної сцени повторюють кінцеві слова майської пісні.)

АЛЬБЕРТО. (Підносить голову, прислухуючись радісно до звуків.) Пісня. Майська пісня. (Протягає руки, обидві жінки його піддержують.) О, весно... людських надій... умираючий тебе витає!.. (Махає руками, неначе чогось шукає.) Адо, а ти йди... ти йди туди, в країну сонця, йди, я благослов-

ляю тебе... (Збираючи послідні сили.) Я хочу се-го в імя нашої любови. Ти прекрасна і сміла — за тобою підуть сміливі і... сильні... Покинь ту сумну країну!... Тут темрява, темрява... (Дуже тихо.) Прощай!... (Притягає руку Ади до уст і падає. Починаєть ся агонія.)

АДА. (Невпинно плаче.) Прощай... мое щастя, моя бідна любов!...

МАНДРІВНИК. (Цілий час стояв разом з робітником і матросом віддаль, наближаєть ся до Ади.) Йди... твоя судьба там... (Помаленьку її відводить.)

АЛЬБЕРТО. (В посліднім проблеску памяти.) Йди, йди... Нехай я почую твої кроки... Вони наближають тебе до великої ціли! Я проведу тебе послідним битем серця.

МАНДРІВНИК. (У фіртці до Ади, робінтика і матроса, спокійно, просто і енергічно говорить.) В дорогу, приятелі, туди в країну, де сходить сонце!.. (Вони помало виходять. Ада повертаєть ся в послідний раз.)

АЛЬБЕРТО. (З надмірним зусилем протягає до них руки і шепоче.) Де сходить... с...ходить... (Лежить нерухомо. Коло него тихо плаче, стоячи на колінах, сіньора і старик на ногах. З поля доносить ся спів майської пісні.)

(ЗАВІСА ТИХО СПАДАЄ.)

КОЖДИЙ

робітник і фермер повинен читати передовсім
робітничі часописі!

Чому?

Бо робітничі часописі - обговорює кожду подію в краю і в світі лише зі становища інтересів робочого люду.

Одинокою робітничою часописею в Канаді є

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"

що виходить в Вінніпегу два рази на тиждень
і коштує лише \$4.00 на рік.

Хто читає "Українські Робітничі Вісти", виробляє собі суцільний світогляд і може осудити кожду подію в суспільнім житю.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" виступають проти кожного лайдацтва поповнюваного на робочім народі.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" доносять про робітничий рух на цілім світі, про боротьбу робітничої кляси.

Хто хоче знати, як свідомі робітники думають про суспільні події, хто хоче навчити ся соціалістичної думки, нехай читає передовсім "УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ".

Адреса:

"UKRAINIAN LABOR NEWS"
Cor. Pritchard & McGregor Sts.,
Winnipeg, Man.